

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра теорії літератури та зарубіжної літератури

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

СВІТОВІ ІМЕНА ПОЛЬСЬКОЇ ДРАМИ І ТЕАТРУ
підготовки бакалавра

Луцьк – 2021

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Світові імена польської драми і театру» підготовки бакалавра

Розробник: Бортнік Ж. І., канд. філол. наук, доцент кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури
Протокол № 3 від 17 вересня 2021 року.

Завідувач кафедри:

(Романов С. М.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	бакалавр	Нормативна
Кількість годин / кредитів 120/4		Рік навчання 4
		Семестр 8-ий
		Лекції 22 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
ІНДЗ: €		Самостійна робота 70 год.
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання українська, польська		

II. Інформація про викладача

Бортнік Жанна Іванівна

кандидат філологічних наук

Посада: доцент

Контактна інформація: bortnikzhanna@ukr.net, тел. 0987135077

Дні занять. Розклад за покликанням: http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700&fbclid=IwAR0TsNteJrUrwrFQJZ9MP1MoNxWj_x80ekrLzGpXY2BSLEpbNwNUaApwzKw

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Програму навчальної дисципліни «Світові імена польської драми і театру» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра. Предметом курсу є творчість світових реформаторів театру та драми – польських драматургів і театральних режисерів.

2. **Пререквізити** курсу з історії польської, української та зарубіжної літератури / **постреквізити**: курс є продовженням базового курсу з «Польська література у світовому контексті».

3. **Мета і завдання навчальної дисципліни** – відкриття імен та усвідомлення специфіки творчості культових польських драматургів та театральних режисерів задля заглиблення в польську культуру, відтак формування широкого погляду на загальні мистецькі явища.

Польська драматургія із самого початку свого існування принципово відстоює право на свободу слова, свободу творчості митця, тяжіння до експерименту як у стосунках із владою, так і у стосунках із читачем/глядачем. Саме театральньо-драматургічна культура Польщі значно вплинула на світовий культурний процес, особливо у ХХ ст., тож причини такого впливу є цікавими для вивчення і усвідомлення.

Польський театр і пов'язана з ним драматургія завжди посідали важливе місце не тільки в розвитку мистецтва, але й у польській історії, політиці, польському суспільстві. Тривалий час театр і драма створювали незалежний простір вільної думки, творчості, художнього експерименту. Розгадуючи загадки літературних-театральних феноменів Польщі, здобувачі мають змогу навчитися усвідомити особливості драми, осягати секрети та отримувати естетичне задоволення від іронічної, абсурдистської, гротескової польської культури, відтак формувати глибину погляду на світ.

Основними завданнями вивчення дисципліни є

– формувати та розвивати загальний світогляд здобувачів, розширяти їхнє наукове та педагогічно-філологічне коло уявлень про польську літературу і театр як складників світового мистецького простору;

– навчити здобувачів зіставляти між собою різні літературно-мистецькі явища як в межах, так і поза межами національних культурних кордонів; проводити паралелі між певними феноменами польської словесності та відповідними типологічними явищами світової літератури;

– визначати тематику, проблематику і жанрові особливості драматичного роду літератури та розглядати це в контексті освітніх завдань майбутніх вчителів;

– формування вмінь послуговуватися теоретичними поняттями: драма, драматургічність, образ, система образів, конфліктність твору, конфлікт, колізія, сюжет твору, фабула, жанр твору, матеріал, ідея, тема, проблема, художня мова, художній стиль та ін.

4. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність (ІК) – ІК: Здатність розв'язувати спеціалізовані завдання і проблеми різного рівня складності у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук про освіту, зокрема філологічну, характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти для базової школи.

Загальні компетентності (ЗК):

Загальні компетентності:

Здатність вчитися і опановувати нові знання.

Здатність спілкуватися іноземними мовами, працювати в міжнародному контексті, пропагувати культурні цінності світового значення.

Знання та розуміння предметної галузі, здатність здійснювати професійну діяльність.

Здатність виявляти, ставити проблеми та знаходити шляхи їхнього вирішення.

Фахові компетентності:

Здатність здійснювати пошук інформації, об'єктивно її оцінювати, обробляти з метою використання під час аналізу філологічних явищ, історико-культурних реалій, методик навчання і виховання та задля результативної реалізації навчально-виховного процесу, послуговуючись сучасними інформаційними та комунікаційними технологіями.

Здатність використовувати у професійній роботі знання про світовий літературний процес загалом, український й польський зокрема, їхній зв'язок з мистецтвом, реалізацію у перекладах, акцентувати роль здобутків письменства під час формування національної свідомості, моральних засад та ціннісних орієнтацій, розширення особистісного тезауруса школяра, його соціокультурних компетентностей.

Здатність оперувати в освітній та дослідницькій роботі спеціальною термінологією, категоріями й поняттями у процесі інтерпретації реалій історико-культурного процесу, аналізу філософських учнів, порівняння і зіставлення мовних та літературних явищ, зразків перекладу.

Здатність демонструвати безпосередню приналежність до слов'янського мовно-культурного простору, послуговуючись знаннями національних мов, літератур, історико-культурних процесів, усвідомлювати особливості лінгвальної та концептуальної картин світу слов'ян загалом, поляків зокрема, формувати інтерес до їхнього вивчення в учнів.

Здатність дотримуватись в професійній та дослідницькій роботі, у громадському житті принципів толерантності, доброчесності, відповідальності, справедливості, партнерства, компетентності, законності.

Програмні навчальні результати:

Популяризує світові та національні культурні цінності, пропагує здоровий спосіб життя.

Проявляє самостійність і відповідальність у професійній та дослідницькій роботі, здатність працювати у команді, дотримуватись етичних принципів і засад

академічної доброчесності.

Ефективно працює з інформацією з різних джерел: добирає необхідні відомості, критично аналізує й інтерпретує їх, впорядковує, класифікує й систематизує.

Володіє відомостями щодо різноманітних мовно-літературних і суспільно-історичних явищ та процесів, оперує базисними філологічними, перекладознавчими, світоглядними поняттями, розуміє специфіку сучасних гуманітарних знань, презентує їх у результатах своєї професійної діяльності.

Здійснює порівняльний аналіз мовно-літературних явищ, різних зразків перекладу, базуючись на знаннях про мову як особливу знакову систему, літературу як мистецтво художнього слова, переклад як форму міжнаціональної комунікації.

Знає тенденції розвитку світової літератури, особливості польського й вітчизняного літературних процесів, розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі, визначає взаємовпливи, трактує літературний переклад як форму взаємозбагачення національних культур, використовує ці відомості для формування соціокультурних компетентностей у школярів.

Soft skills:

- здатність логічно і критично мислити, самостійно приймати рішення;
- креативність;
- вміння працювати в команді;
- навички комунікації, вміння виступати перед аудиторією, лідерство;
- здатність управляти своїм часом, розуміння важливості deadline (вчасного виконання поставлених завдань).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак т.	Са м роб.	Ко нс.	*Форм а контро лю/ Бали
Змістовий модуль 1. Історія польської драми і театру в іменах. Польський театр і драма в ХХ ст						
Тема 1. Драма польського романтизму. Драматична поема А. Міцкевича «Дзяди». Драми Юліуша Словацького		2	1	8	1	ДС, АТ/2
Тема 2. Символічні драми С. Виспянського.		2	1	4		ДС, АТ/2
Тема 3. Авангардна драма Польщі початку ХХ ст.: драматургія С. Віткевича.		2	2	4	1	ДС, АТ/4

Тема 4. Художня естетика Єжі Гротовського.		1	1	6		ДС/2
Тема 5. Новаторство драматургії В. Гомбровича		1	1	6		ДС, АТ/2
Тема 6. Театр абсурду в польській драматургії: Т. Ружевич і С. Мрожек		2	2	4	1	ДС, АТ /4
Тема 7. Польський театр художника: Т. Кантор, Ю. Шайна, Л. Мондзик.		2	2	4	1	ДС/2
Разом за змістовий модуль		12	10	36	4	18 балів
Змістовий модуль 3. Сучасна польська драматургія і театр						
Тема 8. Антологія «Pokołenie Rogo» в історії трансформації сучасної польської драми		2		6		
Тема 9. Проблеми національної пам'яті у драматургії Т. Слободзянека, М. Котерського, І. Віллькіста, Я. Гловацького.		2	2	6		ДС, АТ/4
Тема 10. Покоління драматургів незалежної Польщі: М. Вальчак, Т. Ман, К. Бізьо, А. Стасюк, М. Сікорська-Міщук, М. Задара		2	4	4	1	ДС, АТ/6
Тема 11. Експерименти в контексті постдраматичного театру: П. Демірський, Д. Масловська. Сучасна польська драматургія для дітей і молоді.		2	2	6	1	АТ/4
Тема 12. Моніка Стшемпка та Павел Демірський: театральна публіцистика. Деконструкція національних міфів у творчості Я. Кляти		1	1	6	1	ІРС/2
Тема 13. Національна міфологія у театральній рецепції К. Варліковського і Г. Яжини		1	1	6	1	ІРЗ/6
Разом за змістовий модуль		10	10	34	4	22 бали
Сума балів						40 балів
Види підсумкових робіт						
Залік: захист творчого проєкту						ІРЗ 60

						балів
Усього годин	120	22	20	70	8	100 балів

*Форми контролю: ДС – дискусія, ПРЗ – презентація, РЗ – розв’язування завдань, РМГ – робота в малих групах, ІРС – індивідуальна робота студента, АТ – аналіз тексту Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, компаративний аналіз творів тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання ґрунтуються на чинних шкільних програмах, розроблених відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23. 11. 2011 р. № 1392). Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. 2012. № 4–5. С. 3–56. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>.

№ з/п	Тема, зміст роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Драма польського романтизму. Драматична поема А. Міцкевича «Дзяди». Драми Юліуша Словацького. Аналіз п’єси А. Міцкевича і однієї з драм Я. Словацького (на вибір)	8
2.	Тема 2. Символічні драми С. Виспянського. Аналіз драми «Весілля»	4
3.	Тема 3. Авангардна драма Польщі початку ХХ ст.: драматургія С. Віткевича. Аналіз п’єси «Мати»	4
4.	Тема 4. Художня естетика Єжі Гротовського. Підготувати матеріал на тему «Убогий театр Єжі Гротовського»	6
5.	Тема 5. Новаторство драматургії В. Гомбровича. Аналіз п’єси «Івона, принцеса бургундського».	6
6.	Тема 6. Театр абсурду в польській драматургії: Т. Ружевич і С. Мрожек. Аналіз п’єси Т. Ружевича «Картотека» і С. Мрожека «Імігранти»	4

7.	Тема 7. Польський театр художника: Т. Кантор, Ю. Шайна, Л. Мондзик. Переглянути виставу Т. Кантора «Umarła klasa» (1975): https://www.youtube.com/watch?v=a235hHGFIps Підготуватися до дискусії на тему «Гадеуш Кантор як реформатор театру і драми»	4
8.	Тема 8. Антологія «Pokolenie Pomo» в історії трансформації сучасної польської драми. Підготувати повідомлення на тему.	6
9.	Тема 9. Проблеми національної пам'яті у драматургії Т. Слободзянека, М. Котерського, І. Віллькіста, Я. Гловацького. Аналіз п'єс «Nasza klasa» Т. Слободзянека (порівняння із виставою Т. Кантора), «Ніч Гельвера» І. Віллькіста, «	6
10.	Тема 10. Покоління драматургів незалежної Польщі. М. Вальчак («Пісочниця»), К. Бізьо («Ридання»), А. Стасюк («Соло»), М. Сікорська-Міщук («Валіза»): аналіз п'єс.	4
11.	Тема 11. Експерименти в контексті постдраматичного театру: Д. Масловська, П. Демірський, М. Задара. Сучасна польська драматургія для дітей і молоді. Аналіз п'єс Д. Масловської «Między nami dobrze jest» («Все у нас гаразд»), «Tukosin» («Тикоцін») П. Демірський, М. Задари.	6
12.	Тема 12. Моніка Стшемпка та Павел Демірський: театральна публіцистика. Деконструкція національних міфів у творчості Я. Кляти. Підготувати повідомлення на тему.	6
13.	Тема 13. Національна міфологія у театральній рецепції К. Варліковського і Г. Яжини. Аналіз вистави на вибір. Рекомендовано: «(A)POLLONIA» Krzysztof Warlikowski: https://ninateka.pl/vod/teatr/a-pollonia-krzysztof-warlikowski-1/?fbclid=IwAR3E9yE0e8xjg4KS7-uSF6ccsMiwgvH8dqSeCaiJUe8iZ6nxR93gd23pw10	6
Разом		70

IV. Політика оцінювання

Оцінювання здійснюється за національною шкалою ECTS на основі 100-бальної системи. Загальні 100 балів включають: 40 балів за практичні заняття (конспекти, аналізи творів, ІНДЗ), 60 балів за захист творчого проєкту за одним із обраних завдань змістового модуля або відповідей на питання до заліку, самостійно обраними студентом та узгодженими з викладачем.

Академічна доброчесність. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Основні параметри академічної доброчесності включають такі позиції: висловлення власних міркувань із певних питань із посиланням на легітимні академічні джерела (статті в наукових часописах, які мають друковані версії, та затверджені відповідними інституціями); чітка диференціація власних поглядів та позицій інших дослідників, оригінальне та самостійне виконання запропонованих завдань, запобігання проявам різних форм академічного плагіату (списування, фальсифікація фактів, кількісні та якісні маніпуляції), двостороння комунікація з питань якості й доцільності контенту дисципліни та форм контролю. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Якісне засвоєння навчальних матеріалів курсу передбачає систематичне виконання самостійної роботи та присутність на лекційних і практичних заняттях, попереднє ознайомлення із матеріалами окремих тем і підготовку до виконання завдань певного типу (презентації, фронтальне опитування). У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік, у випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (відповісти на питання до заліку).

Залік проводиться у вигляді захисту творчих проєктів: тема обирається з та формулюється у процесі індивідуальних консультацій викладача зі здобувачем. Захист творчого проєкту представляє собою презентацію з аналізом драми польського драматурга у зв'язку з її театральними постановками (на вибір здобувача).

Запитання до заліку

1. Драма польського романтизму. Драматична поема А. Міцкевича «Дзяди».
2. Драми Юліуша Словацького.
3. Аналіз однієї з драм Я. Словацького (на вибір)
4. Символічні драми С. Виспянського. Аналіз драми «Весілля»
5. Авангардна драма Польщі початку ХХ ст.: драматургія С. Віткевича. Аналіз п'єси «Мати»
6. Художня естетика Єжі Гротовського. Убогий театр Єжі Гротовського
7. Новаторство драматургії В. Гомбровича. Аналіз п'єси «Івона, принцеса бургундського».
8. Театр абсурду в польській драматургії: Т. Ружевич і С. Мрожек. Аналіз п'єси Т. Ружевича «Картотека»
9. Аналіз п'єси С. Мрожека «Імігранти»
10. Польський театр художника: Т. Кантор, Ю. Шайна, Л. Мондзик.

11. Аналіз вистави Т. Кантора «Umarła klasa»
12. Антологія «Pokolenie Porno» в історії трансформації сучасної польської драми.
13. Проблеми національної пам'яті у драматургії Т. Слободзянека. Аналіз п'єс «Nasza klasa» Т. Слободзянека
14. Аналіз п'єси М. Котерського «Nenawidze»,
15. Аналіз п'єси І. Віллькіста «Ніч Гельвера» (або іншої на вибір)
16. Аналіз п'єси Я. Гловацького (на вибір).
17. Покоління драматургів незалежної Польщі. Аналіз п'єси М. Вальчака («Пісочниця»).
18. Аналіз п'єси К. Бізьо «Ридання»
19. Аналіз п'єси А. Стасюка «Соло».
20. Аналіз п'єси М. Сікорська-Міщук «Валіза»
21. Експерименти в контексті постдраматичного театру: Д. Масловська. Аналіз п'єси Д. Масловської «Między nami dobrze jest»
22. Аналіз п'єси П. Демірського, М. Задари «Tukosin».
23. Сучасна польська драматургія для дітей і молоді.
24. Моніка Стшемпка та Павел Демірський: театральна публіцистика.
25. Деконструкція національних міфів у творчості Я. Кляти.
26. Національна міфологія у театральній рецепції К. Варліковського і Г. Яжини. Аналіз вистави на вибір.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Навчальна література

Основна

1. Сповідь після зламу. Антологія сучасної польської драматургії. Київ : Темпора, 2014. 352 с.
2. О. Г. Броккет, Ф. Г. Гілді. Історія театру (10-те видання) / пер. з англійської Т. Дитина, Н. Козак, Г. Лелів, Г. Сташків. Львів: Літопис, 2014. 730с.
3. Павловський Р. Навіщо ці п'єси з Польщі. Антологія сучасної польської драматургії. Київ : Темпора, 2014. С. 4–41.
4. Патріс Паві. Словник театру. Львів, 2006. 640с.
5. Якубова Н. Театр епохи перемен в Польше, Венгрии и России 1990-е – 2010 годы. Москва : НЛО, 2014. 376 с.
6. Березкин В. Польский театр художника: Кантор, Шайна, Монзик. Москва : Аграф, 2004. 336 с.

Додаткова

7. А може, ні... Сучасна польська драматургія для дітей і молоді / пер. з пол. Ю. Попсуєнко. Київ : Неопалина купина, 2017. 178 с.
8. Бизе К. Рыданья; пер. с пол. И. Киселевой. Антология современной польской драматургии. Москва : Новое литературное обозрение, 2010. С. 33–68.
9. Близнюк А. Монодрама. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 636 с.
10. Бортнік Ж. І. Сучасна монодрама як культурно-історичний феномен : генеза, поетика, рецепція : дис. ... канд. філол. наук. 10.01.06 / Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. Чернівці, 2016. 229 с.
11. Броккетт Г. О. Гілді Ф. Г. Історія театру. Львів : Літопис, 2014. 730 с.
12. С.-І. Віткевич Вінт чи бридж. Київ : Темпора, 2013. 272 с.
13. Гловацький Я. Найвищі будинки, найглибші могили. Київ : Темпора, 2014. 240 с.
14. Гловацький Я. П'єси. Дві штуки; пер. О. Ірванця. Київ : Лаурис, 2016. 200 с.
15. Гротовський С. Театр, ритуал, перформер. Львів : Літопис, 1999. 185 с.
16. Гомбрович В. Івона, принцеса бургундського. Шлюб. Оперета; пер. з пол. Л. Андрієвської. Київ: Видавництво Анетти Антоненко, 2021. 296 с.
17. Клековкін О. THEATRICA : Лексикон. Ін-т проблем сучасного мистецтва. Київ : Фенікс, 2012. 800 с.
18. Куйбіда Л. Сучасна польська драматургія: між детективом і терапією. Web. : <https://zbruc.eu/node/43814> (дата звернення : 20.12.2018).
19. Ларин С. И. Ружевич поэт, драматург, прозаик. Москва : Худож. лит., 1979. С. 5–26.
20. Левченко О. Г. Театр у системі філософської антропології. Київ : НЦТМ ім. Леся Курбаса, 2012. 296 с.

21. Леманн Х.-Т. Постдраматический театр. Москва : ABCdesign, 2013. 312 с. URL : <http://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=4569860> (дата звернення : 20.12.2018).
22. Ліпісівський М. Л. Малі драматичні форми: система жанрів, своєрідність поезики (на матеріалі німецької літератури першої третини ХХ ст.) : дис. ... канд. філол. наук. 10.01.06. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2012. 223 с.
23. Літературознавча енциклопедія : у двох томах. Т. 2 / авт.-укладач Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ “Академія”, 2007. 624 с.
24. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром’яка, Ю. В. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : ВЦ “Академія”, 2007. 752 с.
25. А. Міцкевич Дзяди: поема. Сімферополь: Таврія, Ч. 3 / пер. з пол., передм., прим. В. Гуменюк ; наук. ред. Р. Радишевський, 2003. 194 с.
26. Паві П. Словник театру; Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 640 с.
27. Павловский Р. Краткая история польской революции (в драматургии). Антология современной польской драматургии ; пер. с пол. ; под. ред. К. Старосельцевой; авт. вступ. ст. Р. Павловский. Москва : Новое литературное обозрение, 2010. С. 7–32.
28. Ружевич Т. Кумедний старигань // Сучасність. Львів : Кальварія, 1998. С. 234–239.
29. Ружевич Т. Стара жінка висиджує. Між двома картотеками. Вибрані драми. Львів : Видавництво Анетти Антоненко, 2017. С. 86–123.
30. Сонді П. Теорія сучасної драми. Житомир. : Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2015. 132 с.
31. Стайн Дж. Л. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Кн. 1. Реалізм і натуралізм ; пер. з англ. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. 255 с.
32. Стайн Дж. Л. Сучасна драматургія в теорії та театральній практиці. Кн. 2. Символізм, сюрреалізм і абсурд ; пер. з англ. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. 271 с.
33. Теория літератури в Польщі. Антологія текстів. Друга половина ХХ початок ХХІ ст. Київ : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2008. 531 с.
34. Фишер-Лихте Э. Эстетика перформативности. Москва : Международное театральное агентство “Play&Play”; Издательство “Канон+”, 2015. 376 с.
35. Хрестоматія з теорії драми: особливості драматургічного мистецтва ХІХ–ХХ ст. / упоряд. П. Нестеровського. Київ : Мистецтво, 1988. 224 с.
36. Чирков О. С. Драматургія — мистецтво драми? *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*, 2006. № 30. С. 104–109.
37. Чужа Т. В. Інтертекстуальність драми Тадеуша Слободзянека “Наш клас”. *Літературознавчі студії*. 2013. № 39. С. 462–467.
38. Drewnowski T. Kalendarz życia, twórczości i recepcji. Drewnowski T. Walka o oddech. Bio-poetyka. O pisarstwie Różewicza. Kraków. 2002. S.322–343.
39. Dunajec K. Krakowska J Co dzieje się z “Naszą klasą”? *Dialog*. 2010. Nr1. S.165–169.
40. Encyclopedia Britannica. Web. : <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/389832/monodrama>. (дата звернення : 20.12.2018).

41. Fischer-Lichte E. Verwandlung als ästhetische Kategorie: Zur Entwicklung einer neuen Ästhetik des Performativen // Theater seit den 60er Jahren: Grenzgänge der Neo-Avantgarde. Tübingen; Basel: Francke, 1998. S. 21–91.

42. Grabowski P. Terminal Wolna wola dramaty teatru na Woli. Warszawa : Wydawnictwo Teatru na Woli, 2009. S. 81–182.

43. Grzoła R. Teatr na Woli teatrem polskiej dramaturgii współczesnej. Wolna wola dramaty teatru na Woli. Warszawa : Wydawnictwo Teatru na Woli, 2009. S. 11–28.

44. Janowska J. Planowanie lekcji języka polskiego. Kraków, 2010. 346 s.

45. Koterski M. Nienawidzę. Globisz i CeZik w “Nienawidzę” Koterskiego. Pełna wersja filmowa. Web. : https://www.youtube.com/watch?v=LYi3_EBHU4. (дата звернення : 20.12.2018).

46. Kruszewski K. Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela. Warszawa, 2007. 530 s.

47. Kutryś E. “Tekst Koterskiego jest ciągle aktualny. to śmieszne i straszne” Web. : <http://web1.radiokrakow.pl/rozmowy/e-kutrys-tekst-koterskiego-jest-ciagle-aktualny-to-smieszne-i-straszne/> (дата звернення : 20.12.2018).

48. Sikorska-Miszczuk M. Burmistrz. Wolna wola dramaty teatru na Woli. Wydawnictwo Teatru na Woli. Warszawa, 2009. S. 29–80.

49. Słobodzianek T. Nasza klasa. Historia w XIV lekcjach. Gdańsk : Wydawnictwo słowo/obraz/terytoria, 2009. 108 s.

50. Słobodzianek T. Nasza klasa. Historia w XIV lekcjach. Nigdy więcej. № 19. 2011. Web. : <http://www.nigdywiecej.org/pdf/pl/pismo/19/ba/03.pdf>. (дата звернення : 20.12.2018).

51. Stasiuk A. Solo. Dwie sztuki (telewizyjne) o śmierci. Wołowiec : Czarne, 1998. S. 5–33.

52. Walczak M. Amazonia. Wolna wola dramaty teatru na Woli. Warszawa : Wydawnictwo Teatru na Woli, 2009. S. 183–296.

53. Wolna wola dramaty teatru na Woli / Małgorzata Sikorska-Miszczuk, Paweł Grabowski, Michał Walczak. Warszawa : Wydawnictwo Teatru na Woli, 2009. 315 s.

54. Wyka K. Mickiewicz Adam Bernard. Polski Słownik Biograficzny. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, 1975. T. XX/4. Zeszyt 87. S. 694–706.

Інформаційні ресурси

55. Strona internetowa o twórczości Witolda Gombrowicza. <https://gombrowicz.pl/>

56. The World Of Witold Gombrowicz, e-wystawa Beinecke Library z Uniwersytetu Yale.

<https://web.archive.org/web/20061211062058/http://beinecke.library.yale.edu/gombrowicz/>

57. Tadeusz Kantor «Umarła klasa»: <https://www.youtube.com/watch?v=a235hHGFIps>

58. Krzysztof Warlikowski «(A)POLLONIA»: «<https://ninateka.pl/vod/teatr/a-pollonia-krzysztof-warlikowski-1/?fbclid=IwAR3E9yE0e8xjg4KS7-uSF6ccsMiwgvH8dqSeCaiJUe8iZ6nxR93gd23pw10>

59. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету Міністрів № 898 від 30 вересня 2020 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannyaderzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898?fbclid=IwAR32j9maQlQornNCoHsCZuMCF1vkxqivngaf5WkUHJFhwUA25XHVKKGxdg>
60. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти // URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/typova-osvitnia-prohrama-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/>